

اپیدمی جهانی مصرف سیگار

مقدمه:

میر اضافی یا مرگ زودهنگام در هر سال به شمار آمده است که تقریباً ۵ درصد همه مرگها را شامل می‌شود.

تجارت جهانی سیگار از یکسو و فعالیتهای محدودکننده مصرف سیگار از سوی دیگر در حال گسترش می‌باشند متعاقب افزایش فعالیتهای محدودکننده مصرف سیگار در آمریکا، کانادا، اروپا و اقیانوسیه تقاضا برای سیگار کاهش یافته است. اما برای جبران این کاهش، شرکتهای چندملیتی به جستجوی بازارهای مصرف جدیدی برآمده‌اند. بعلت تأثیر کاهش این مصرف بر بدهی‌های فزاینده ملی، دولت آمریکا ضمن همدردی با صادرکننده‌گان عمده سیگار در آمریکا (متشکل از شرکتهای: فیلیپ موریس، رینولدز، براون و ویلیامز و...) قوانین دست و پاگیر را از سر راه صادرات این فرآورده برداشته و فعالیتهای را در مورد بعضی از

«توتون از ایام قدیم بصورت خودرو در امریکای جنوبی می‌روئید. در اوائل قرن ۱۶ دانه آن به اروپا انتقال می‌یابد و در بدوام بصورت گیاهی زینتی محفل آرا می‌شود، اما تدریجاً استنشاق دود آن به وسیله پیپ رایج می‌گردد. در قرن هفدهم مبارزه منتقدین مذهبی کلیسا منجر به منع استفاده از سیگار در کلیسا می‌شود، اما تدریجاً دولت‌ها با وضع مالیاتهایی بر این کالای همگانی شده راهی برای افزایش درآمدهای خود می‌یابند و... گیاهان داروئی - ج ۱ دکتر علی زرگری - چاپ ۱۳۶۱

طی دو دهه گذشته، مصرف توتون در جهان تا حدود ۷۵ درصد افزایش یافته است. بنابراین تخمین در سال ۱۹۸۶ یک بلیون نفر بیش از ۵ تریلیون سیگار دود کرده‌اند، چنین افزایش مصرفی مسئول ۲/۵ میلیون مرگ و

کشورهای آسیایی که موانعی در راه تجارت و واردات «آزاد» سیگار به وجود آورده بودند آغاز نموده است. از جمله این موانع: وضع مالیاتهای سنگین بر سیگارهای وارداتی، سیگارهای وارداتی از آمریکا گشودند که ژاپن، تایوان و کره جنوبی عمده ترین این بازارها هستند. نتیجه این کار رشدی ۷۵ درصدی در صادرات سیگار آمریکا به آسیا بود که در سال

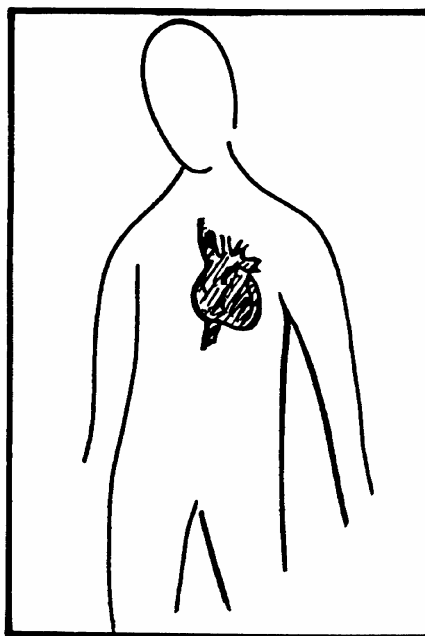
امریکا هم بزرگترین صادرکننده و هم بزرگترین واردکننده توتون است، با این تفاوت که توتون صادراتی خود را ۵/۶ دلار می فروشد و در عوض توتون را به قیمت هر کیلو ۲/۸۸ دلار وارد می کند. یعنی تفاوت ارزش در این رفت و برگشت سودی صددرصد خواهد بود.

۱۹۸۸ تحصیل گردید.

تجارت توتون

تجارت جهانی توتون و از آن جمله صادرات توتونهای آمریکایی در رشد مصرف سیگار در جهان از طرق مختلف دخالت داشته است. فشارهای دولت آمریکا برای گشایش بازارهای جدید منجر به امضای موافقتنامه های تجاری تازه ای شده که ورود توتون و سیگار به چنان کشورهایی را به دنبال داشته، در عین حال که برای ورود رقبا به آن بازار محدودیتهایی را موجب گردیده است. از اقدامات دیگر کاهش مالیاتهای وضع شده بر سیگار بوده است، امری که ارزانی سیگار را به دنبال داشته و مصرف را به تصاعد کشانیده است. طرفه آنکه افزایش تقاضا در کشورهای چشمگیر است که افراد به نوعی، پول باد آورده در دسترس دارند. افزایش تقاضا برای سیگار مکانهای توزیع آنرا بسیار گسترده نموده است. همه این تسهیلات در حالتی انجام می گیرد که تلاش برای مبارزه با مصرف سیگار در چنان

سهمیه بندی سیگارهای وارداتی، لزوم اخذ مجوز برای ورود سیگار به کشور و... را می توان

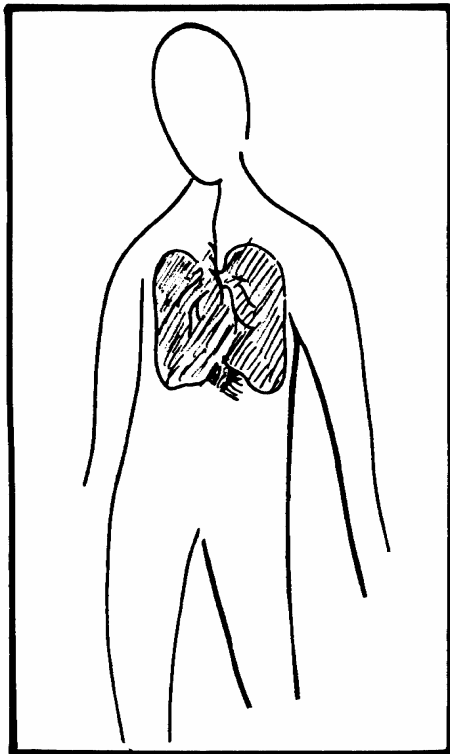

دود سیگار روی قلب و عروق اثرات سوء دارد

برشمرد. در برابر این فشارها کشورهای آسیایی توانمند بازارهای بالقوه شان را بر روی

هشدارهای بهداشتی کامل بر روی سیگارهای صادراتی گردیده و به تبع آنان تولیدکنندگان محلی سیگار نیز تمایلی به درج چنان اطلاعاتی از خود نشان نمی‌دهند.

در کشورهای فقیرتر، با کاهش قیمت سیگار، نرخ افزایش مصرف بالا نگهداشته می‌شود. از سوی دیگر تنوع سیگارهای وارداتی

سیگار روی ریه و دستگاه تنفسی اثر تخریبی دارد

با کیفیت‌های مختلف و اسانس‌های گوناگون و بسته‌های خوش شکل و شمایل موجب ترجیح دادن آنها بر محصولات بومی بوده است. گزارش شده که هدف اصلی تهاجم و

کشورهایی به سهولت قابل انجام نیست، یعنی برخلاف کشورهای مبدأ، که اقداماتی را در این زمینه قائل شده‌اند از قبیل:

«منع فروش سیگار به نوجوانان، محدود نمودن یا جلوگیری از تبلیغ برای سیگار، محدود کردن مکانهایی که در آنها کشیدن سیگار آزاد است، آموزش مردم و آگاه نمودن آنها نسبت به خطرات سیگار، درج پیامهای بهداشتی بر روی بسته‌های سیگار و تمهیداتی دیگر»، اما خبری از اقداماتی مشابه در بازارهای آسیائی مصرف بصورت جدی وجود ندارد. علت عمده، نارضایتی کمپانیهای صادرکننده سیگار از این اقدامات است که چنان فعالیت‌هایی را بر نمی‌تابند و هیچ محدودیتی را پذیرا نمی‌شوند.

در کشورهای که اقتصادشان بطور مرکزی کنترل می‌شود، تولید و تجارت سیگار به عهده دولت است که مسئولیت توسعه و تکمیل و اجرای قوانین محدودکننده مصرف دخانیات را هم عهده‌دار می‌باشد. با ورود رقبای خارجی و تشدید رقابت برای تسلط بر بازار داخلی،

تولید جهانی توتون در سال ۱۹۸۷ حدود شش میلیون تن بود که در سال ۱۸۸۹ به ۶/۵ میلیون تن رسید.

تدریجاً تلاشهای محدودکننده مصرف سیگار، رنگ می‌بازند.

نفوذ و قدرت کمپانیهای تولید سیگار چنان است که با اعمال نفوذ مانع درج

تبلیغات کمپانیهای بیگانه گروهی هستند که هنوز وارد طیف مصرف کنندگان سیگار نگر دیده‌اند مثل نوجوانان و زن‌ها.

شرکتهای چند ملیتی دخیل در تجارت

انحصارهای تنباکو در کشورهای سرمایه‌داری ۱۷ درصد، سایرین نیز ۱۱ درصد بازار را در دست داشته‌اند.

تولید برگ توتون در دنیا

کارخانجات تولید کننده سیگار همواره چشم خود را بر زبانه‌های درازمدت حاصل از مصرف سیگار فرو می‌بندند. این زبانه‌ها عبارتند از: هزینه‌های درمانی، کاهش توان تولیدی افراد، و نیز ازدیاد مرگ و میر. زیان عمده‌تر آنکه زمینهای مرغوبی را که بایستی از آنها برای کشت فرآورده‌های ضروری کشاورزی (گندم، پنبه، چغندر قند و...) استفاده شود، به‌زیر کشت توتون می‌برند. انگیزه این کار برای کشاورزان سوددهی بالاتر محصول اخیر

تجارت جهانی تولیدات توتون در انحصار ۶ کمپانی عمده قرار دارد که ۴ تای آن امریکائی و دو تای بقیه انگلیسی هستند.

توتون، ضمناً ترغیب کننده کشت توتون در کشورهای در حال توسعه یا اخیراً توسعه یافته نیز شده‌اند و سرمایه‌گذاریهایی را هم انجام داده‌اند. تجارت جهانی تولیدات توتون در انحصار ۶ کمپانی عمده قرار دارد که ۴ تای آن امریکایی و دو تای بقیه انگلیسی هستند. در اواخر دهه ۱۹۷۰ سهم جمع‌آوری کنندگان

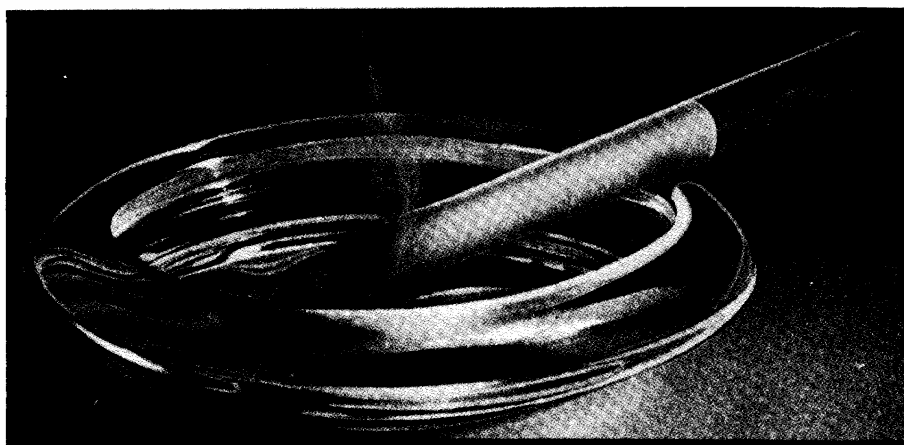
Country	Tobacco Leaf, Metric Tons		% of World Production, 1988
	1987	1988†	
China	1 945 000	2 309 000	36
United States	542 544	604 422	9
Brazil	410 000	402 000	6
India	460 260	322 860	5
Soviet Union	296 000	296 000	5
Turkey	177 188	169 793	3
Indonesia	154 020	163 211	2
Italy	154 500	152 000	2
Greece	144 045	139 300	2
Bulgaria	112 250	134 000	2
Burma	115 080	115 080	2
Zimbabwe	131 483	112 000	2
Japan	104 400	103 429	2
Other	1 434 779	1 464 304	22
Total	6 181 549	6 487 399	100

جدول شماره ۱

عمده توتون به شرح زیر بوده است: جمع‌آوری کنندگان چند ملیتی ۳۹ درصد - شرکتهای دولتی ۳۳ درصد - است گرفتاریهای ناشی از تبدیل جنگلها به زمینهایی برای کشت توتون خود حدیث دیگری دارد.

کشت توتون در ۱۲۰ کشور رواج دارد. در جدول (۱) مهمترین تولیدکنندگان توتون در سالهای ۸۷ و ۸۸ ذکر شده است. تولید جهانی توتون در سال ۸۷ حدود ۶

امریکا از زمانی که برای اولین بار کشت تجارتي توتون در اواخر قرن ۱۷ در ویرجینیا آغاز شد، تا کنون، توتون یکی از صادرات پرسود کشاورزی آن کشور محسوب شده است.

میلیون تن بود که در سال ۸۸ به ۶/۵ میلیون تن رسید. تجارت جهانی توتون در سال ۱۹۸۷، ۲۱ درصد توتون تولید شده در دنیا، صادر شد. در ۱۹۸۶ آمریکا اولین صادرکننده توتون در دنیا به شمار می آمد. در سهم عمده را در تولید توتون، چین (۱۹ درصد) و پس از آن آمریکا بعهده دارد. در

واردکنندگان عمده توتون		صادرکنندگان عمده توتون	
۱- آمریکا	(۲۱۰۰۰۰)	۱- آمریکا	*(۲۱۶۵۰۰)
۲- آلمان	(۱۶۸۰۰۰)	۲- برزیل	(۱۷۶۰۰۰)
۳- انگلستان	(۱۰۱۰۰۰)	۳- یونان	(۱۰۱۰۰۰)
۴- شوروی	(۱۰۰۰۰۰)	۴- ایتالیا	(۹۱۰۰۰)
۵- هلند	(۷۹۵۰۰)	۵- زیمبابوه	(۹۰۰۰۰)
۶- ژاپن	(۶۶۰۰۰)	۶- ترکیه	(۸۲۰۰۰)
۷- اسپانیا	(۶۰۰۰۰)	۷- هند و بلغارستان هر یک	(۶۱۷۰۰)

جدول (۲)

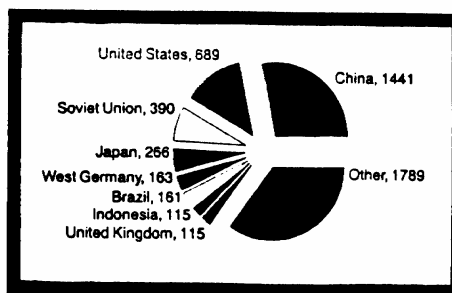
* اعداد مقابل هر کشور بر حسب واحد متریک تن می باشد

جدول (۲) صادر کنندگان و وارد کنندگان عمده توتون دیده می‌شود.

بطوریکه ملاحظه می‌فرمایند آمریکا هم‌بزرگترین صادر کننده و هم‌بزرگترین وارد کننده توتون است با این تفاوت که توتون صادراتی خود را کیلوئی ۵/۶ دلار می‌فروشد و در عوض توتون را به قیمت هر کیلو ۲/۸۸ دلار وارد می‌کند. یعنی تفاوت ارزش در این رفت و برگشت اضافه سودی صددرصدی خواهد بود.

تولید جهانی سیگار

تولید سیگار تقریباً در تمام کشورهای دنیا صورت می‌گیرد در شکل (۱) سهم کشورهای مختلف را در تولید سیگار ملاحظه می‌فرمایید. در سال ۱۹۸۷ تولید سیگار در آمریکا به ۶۸۹ بیلیون رسید که مرتبه دوم را بعد از چین احراز نمود.

شکل شماره ۱

تولید سیگار در دنیا از ۴/۹۷ تریلیون در سال ۱۹۸۶ به ۵/۱۲ تریلیون در ۱۹۸۷ رسید. تولید سیگار در چین نیز در این فاصله ده درصد رشد نشان داد، در حالی که تولید سیگار

بین سالهای ۸۶ و ۸۷ در آمریکا حدود ۶ درصد افزایش را نشان می‌دهد.

در آمریکا تولید سیگار در فاصله سالهای

سهم سیگار صادراتی آمریکا به ژاپن در سال ۱۹۸۶ حدود ۱۶ درصد بود که در سال ۱۹۸۷ به ۳۲ درصد رسید.

۸۲ تا ۸۶ کاهش نشان می‌دهد که مبین کاهش مصرف سیگار در خود امریکاست، که علتی ندارد مگر تشدید فعالیت‌های محدود کننده مصرف سیگار. اما در فاصله سالهای ۸۶ تا ۸۸ دلیل افزایش تولید سیگار در آمریکا، افزایش صادرات آن می‌باشد.

تجارت جهانی سیگار

در ۱۹۸۷ پنج کشوری که آمریکا بیشترین سیگار تولیدی خود را به آنجا صادر نمود عبارت بودند از: ژاپن (۳۲ درصد)، بلژیک/ لوگزامبورگ (۲۳ درصد)، هنگ کنگ (۱۲ درصد)، عربستان (۶ درصد) و سنگاپور (۳ درصد).

سهم سیگار صادر شده به ژاپن در سال ۸۶ حدود ۱۶ درصد بود که در سال ۸۷ به ۳۲ درصد رسید!! البته تولید سیگار در خود ژاپن در فاصله سالهای ۸۳ تا ۸۷ بصورتی یکنواخت کاهش نشان می‌دهد. این افزایشها (در واردات) بازتاب فشارهای دولت آمریکا بر ژاپن است تا محدودیت‌های بازرگانه را از مقابل صادرات سیگارهای آمریکایی بردارد. با حصول

این توافق سیل سیگارهای امریکایی وارد ژاپن می‌شود. با افزایش صادرات، هزینه تولید کاهش یافته موجب می‌شود قیمت سیگار امریکایی در ژاپن ارزانتر شود! (از ۱۱ تا ۲۲ درصد). ژاپن چاره کار را تبدیل شرکت دولتی دخانیات خود به یک شرکت خصوصی دانسته که شرکت اخیر با هفت نوع سیگار (با شکلها و اسانسهای متفاوت) وارد بازار شده است.

در هنگ کنگ کنگ تولید محلی سیگار افزایش نشان می‌دهد که عمدتاً به چین صادر می‌شود. در سال ۱۹۸۷ تولید سیگار در کره جنوبی نسبت به سال قبل، ۳/۷ درصد رشد نشان داد. در حالی که در همان فاصله مصرف محلی سیگار خیر از رشدی در حدود ۴/۴ درصد دارد.

فعالیت‌های جهانی علیه مصرف دخانیات:

فعالیت‌های محدود کننده مصرف سیگار شامل اقدامات قانونی و فعالیت‌های آموزشی - بهداشتی است. بعضی از این فعالیتها عبارتند از: منع تبلیغ برای سیگار، هشدارهای بهداشتی، درج اطلاعاتی در روی بسته سیگار مثل: میزان قطران، نیکوتین و کربن مونواکساید... منع کشیدن سیگار در مجامع و مکانهای عمومی، نصب پوسترها و اطلاعیه‌های منعکس کننده زیانهای مصرف سیگار....

در نیمه اول سال ۸۶ در ۵۵ کشور دنیا قوانینی برای جلوگیری یا محدود نمودن تبلیغات برای سیگار وضع گردید. در ۲۰ کشور از کشورهای فوق چنان تبلیغاتی مطلقاً منع شد، در ۴۷ کشور قوانینی برای ممنوع

ساختن مصرف دخانیات در مکانهای عمومی و یا محل کار تدوین گشت.

انتشار نتایج بررسیها در مورد رابطه سرطان ریه و مصرف سیگار نیز بخش دیگری از اقدامات محدود کننده به شمار می‌آید. در ژاپن مرگ و میر ناشی از سرطان ریه در فاصله سالهای ۱۹۵۰ تا ۱۹۸۵ از ۲/۷ مورد در هر یکصد هزار نفر به ۲۰/۲ مورد (یعنی ۱۰ برابر) رسید. در مناطقی از جهان که مصرف توتون رو به تزاید است بایستی در آینده چشم براه مرگ و میرهای بالایی بعثت سرطان ریه باشیم.

پزشکان و داروسازان گذشته از مقامات مسئول بهداشت کشور وظیفه دارند این تذکر و هشدارها را به بیماران خود انتقال دهند. بایستی مصرف سیگار در تمام محافل عمومی بطور قانونی ممنوع شود. بایستی دستیابی به سیگار اینقدر ساده و آسان نباشد. دولتها باید منافع حاصل از مالیاتهای مقرر برای سیگار را با هزینه‌های سنگین درمانی میلیونها نفر مورد سنجش قرار دهند. سود آنی را با زیان سنگین تر آتی مبادله ننمائیم. با وضع مقرراتی خاص، واردات سیگار را محدود سازیم و خلاصه هر کار که از دستمان برمی‌آید انجام دهیم تا یا سیگار نکشیم و یا دست کم کمتر!! بکشیم!!

مأخذ:

Council on Scientific Affairs. The Worldwide Smoking Epidemic. JAMA 263 (24), pp: 3312-3318, June-27-90